

FOKUS

Mladi na simpoziju Mohorjeve

Levo: Dijakinji in dijaki Dvojezične trgovske akademije
Sredina: Kvartet slovenskih študentk in študentov v Celovcu
Desno: Dijakinje in dijaki Slovenske gimnazije

GOTTHARDT



UTRINKI s simpozija Mohorjeve »gemeinsam 2021 skupno« in prispevek mladih o vidni dvojezičnosti in ugledu jezika v deželi

»Čim manj besed in čim več dejanj«

Na simpoziju Mohorjeve »gemeinsam 2021 skupno« so mladi razmišljali o ugledu slovenskega jezika na Koroškem, v središču pa je bil razvoj pravic narodnih skupnosti na državni in mednarodni ravni. Visoki državni in deželni politični predstavniki dajejo tem simpozijem poseben ugled, kajti njihova stališča in izjave so lahko spodbude tudi za prihodnost. Tokrat so se izjave nanašale na pravno zaščito narodnih skupnosti – na to, ki že obstaja, in tudi na to, kako je to zaščito mogoče prilagoditi sodobnim potrebam.

Koroški deželni glavar Peter Kaiser je dejal, da se zdi razvoj glede dvojezičnosti na Koroškem marsikomu prepočasen, »vendar mnogi dojemajo z razumom in srcem, kakšna dragocnost in bogastvo je za deželo drugi deželni jezik.« Poudaril je, da mora postati dvojezičnost še vidnejša, vse pa je treba tudi storiti za razširitev ponudbe slovenskega jezika na področju elementarne pedagogike.

Predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Igor Zorčič je v govoru izrazil zadovoljstvo, da se na Koroškem krepi zanimanje za pouk slovenskega jezika, saj je po njegovem mnenju jezik temeljni element, s katerim se izraža in krepi narodna identiteta. Zaveda pa se, tako Zorčič, da se je potrebno soočiti tudi z nekaterimi konkretnimi težavami. Med njimi je navedel upad jezikovnih kompetenc otrok in njihovo različno jezikovno predznajanje, kar po njegovem kliče po prenovljenem in

drugačnem organizacijskem pristopu za dvig kakovosti dvojezičnega šolstva, razmišljati pa bi bilo potrebno tudi o ukrepih za nadaljevanje poučevanja slovenščine na sekundarni ravni. Ob tem je izrazil pričakovanje in pričakovanje, da bo s skupnimi prizadevanji in v sodelovanju z deželnimi in zveznimi oblastmi mogoče doseči napredek na tem področju. Koroški Slovenci upravičeno pričakujejo hitrejši napredek pri realizaciji ciljev, pri čemer imajo polno podporo Republike Slovenije, je v nagovoru še dejal predsednik Državnega zbora Igor Zorčič. Čestital pa je tudi mladim za njihov nastop in izrazil navdušenje nad ponosom, s katerim »ohranjate slovenski jezik živ in lep, ljubezen do materinščine in slovensko narodno zavest pa gojite v dialogu in sožitju s sodržavljanji. Vi ste nosilci prihodnosti slovenske narodne skupnosti.«

Ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch je v svojem stališču povedala tudi to: »Manjšine iščejo skupne točke, skupaj oblikujejo stališča in iščejo odgovore na izzive, ki jih prinašata tako življenje znotraj večinske skupnosti kot tudi sodobni čas. Ta namreč korenito spreminja naše razumevanje samega sebe in naših identitet, tudi narodnih, zato velja temu še posebna pozornost.« Glede udeležanja zajamčenih pravic narodnim skupnostim pa je dejala: »Čim manj besed in čim več dejanj.«

Simpozija se nista mogla udeležiti predsednik avstrijskega Državnega zbora Wolfgang Sobotka in podkancler Werner Kogler. Wolfgang Sobotka je v poslanih pozdravnih besedah podčrtal, »da pri oblikovanju prihodnosti narodnih skupnosti ne gre samo za pravne temelje, temveč tudi za odprtost do razlik v družbi«. Podkancler Werner Kogler pa je poudaril, da za državo Avstrijo »pravice narodnih skupnosti niso pomembne samo ob kakem simpoziju, temveč tudi ob vsakem drugem dnevu tudi.«

VINCENT GOTTHARDT

O ugledu jezika v deželi

1 »Sveti angel varuh moj«

Skupina dijakinj in dijakov Slovenske gimnazije je posnela film. V tem filmu pripoveduje oseba iz Koroške, kako se je srečevala s slovenskim jezikom. Takole pripoveduje:

Osebo se imam 100-odstotno za koroškega Slovence. To je zame čisto jasno, tudi ker imam slovenske korenine. Vendar pa nimam občutka, da bi bil polnovreden pripadnik slovenske narodne skupnosti, ker, in to mi je res žal, nisem od vsega začetka odrasčal z jezikom. Slovenščino govorim samo malo, priučeno, ne kot materni jezik.

V Velikovcu je bilo takrat očitno takšno ozračje, da je bilo lažje govoriti nemško in ne slovensko. Ker si je moj oče želel, da se učim slovensko, so me takrat v prvem razredu ljudske šole prijaviли k pouku slovenščine. Bežno se spominjam, da sem bil edini v razredu, ki se je učil slovensko, pri ravnatelju, ki je bil star nacist, kaj dosti se nisem naučil. Pravzaprav je bilo zaman.

Obenem se je stopnjeval tudi pritisk na mojega očeta. Klicali so ga in ga zmerjali, odpovedali so celo naročila v njegovem obratu. Prišel je celo predsednik deželne zbornice in mu prigovarjal, da naj me ne prijavi k

dvojezičnemu pouku. Tako je šola v Velikovcu ostala dvojezična, sicer pa ne bi bila.

V drugem razredu nisem bil več prijavljen, verjetno je bil pritisk za moje starše prevelik. Potem sem pa obiskoval zasebni pouk, ironično pa je, da ga je vodila žena ravnatelja, ki bi me naj v prvem razredu kaj naučil, ampak me zagotovo ni.

Napaka je bila narejena čisto na začetku, ker se moji starši z nami niso pogovarjali v slovenščini, to je bil velik problem. Moja mama pa je z nami vedno molila v slovenščini. Molitve o angelu varuhu »Sveti angel varuh moj« je tako globoko zasidrana v meni, celo bolj kot nemška, ker jo je, ko smo bili še čisto majhni, vedno molila z nami. To potrjuje, da tisto, s čimer odrasčaš, človeku ostane za vedno.

In kaj so o tej zgodbi povedali mladi?

Zaradi krutih dejanj v preteklosti, kot smo jih slišali v filmu, je slovenski jezik izgubil v mnogih družinah. Mi mladina si ne moremo predstavljati, da je kdo zaradi svoje materinščine zapostavljen. Saj je to v naših očeh nesmiselno, kršitev človekovih pravic, popolni rasizem in samo neumno. Kaj takega se ne bi smelo zgoditi ne v preteklosti in se tudi ne sme zgoditi danes in ne v prihodnosti. Žalostno dejstvo pa je, da še danes pogosto čutimo pritisk večine.

Zato je naša naloga prepričati, da bi se zgodovina ponovila! **Brina Kušej, Georg Urbas, Hanna Novak, Marlene Urbas, Samo Schön** (ZG/ZRG za Slovence v Celovcu, 8. A)

2 Res nas skrbi, kako bo

Dvojezična trgovska akademija v Celovcu

Prihajam iz Vovber v bližini Velikovca. Ponosen sem, da obiskujem dvojezično šolo in da sem se naučil slovenskega jezika, saj imam slovenske prednike. Žal se jezik ni prenesel na generacijo mojih staršev, saj je bila slovenščina zaničevana in ni bila cenjena.

Moja želja je, da tudi svojim otrokom posredujem slovenščino in upam, da bodo imeli možnost dvojezične izobrazbe od jasli, vrtca, ljudske šole pa do univerze. **Valerian Leitner**

Doma sem v Grabalji vasi, to je v bližini Št. Primoža v občini Škocjan. Odraščal sem dvojezično. Z mamo in starimi starši govorim izključno v podjunkskem narečju. Škoda se mi zdi, da moji sovrstniki ne govorijo več slovensko, kvečjemu da še razumejo. V občini in okraju je nas koroških Slovencev vedno manj. Ne samo knjižna slovenščina, temveč tudi narečje je zame zelo pomembna kulturna dediščina, ki jo je treba nujno ohraniti. **Gabriel Preinig**

Prihajam iz Slovenije. Obožujem in spoštujem svoje korenine in svojo materinščino slovenščino. Željna novih izkušenj sem se odločila za šolanje v Avstriji. Namen tega je, da se naučim nemško, toda življenje na Koroškem mi je samo dalo vedeti, kako veliko mi zares pomeni slovenščina.

Kljub govoru o dvojezičnem Koroškem, je še vseeno srečanje s sogovornikom, ki govori slovensko, presenečenje. Slovenščina kljub dvojezičnosti ni samoumevna. Ni nekaj, kar se vsak dan sliši na ulici, v vlaku ... Kljub evropskemu zavzemanju za vzgajanje k raznolikosti, imam občutek, da manjka zavedanje, da je slovenščina prav tako kot nemščina evropski jezik, da je prestižen, čudovit in da ga je treba negovati. Slovenščina je dodana vrednost, sladkorček kulture in ne breme. Kako lepo bi bilo, ko bi se na Koroškem vsak otrok učil tudi drugega deželne jezika, slovenščine. **Ema Pregelj**

Živim v Celovcu. Moji stari starši prihajajo sicer iz Slovenije, niso pa dali svojega jezika naprej svojim potomcem. Ker sem živela s starimi starši pod isto streho, sem si že kot otrok želela naučiti ta jezik.

Obiskovala sem dvojezično ljudsko šolo in Slovensko gimnazijo, zdaj pa obiskujem Dvojezično trgovsko akademijo. Slovenski jezik sem se učila z velikim naporom, zato je zame škoda, da morem slovenski jezik uporabljati samo v šoli. Doma jezika ne morem uporabljati. V Celovcu ni vidnih znakov prisotnosti slovenskega jezika, čeprav v Celovcu živi zelo veliko koroških Slovencev in Slovencev.

Lahko pa uporabljam slovenski jezik v podjetju, kjer sem nekaj ur zaposlena. Želim si, da postane uporaba slovenskega jezika v Celovcu samoumevna.

Lara Koitz

Doma sem na Brnci. Že od malega govorim slovensko. Zaradi tega je zame naša kultura zelo pomembna. V prostem času igram pri tamburaših v Ločah in sodelujem v društvu Dobrač. Zelo sem ponosen na naše prednike, ki so nam posredovali slovenščino.

Želim si, da bi vidna dvojezičnost v občini turiste opozorila na to, da se okrog Baškega jezera govori dva deželna jezika: slovensko in nemško. Seveda pa si želim, da bi bilo v učnih načrtih in šolskih knjigah koroškimi Slovincem posvečenega več prostora. Res nas skrbi, kako se bo v naslednjih desetletjih slovenščina na Koroškem ohranila in tudi razvila. **Daniel Gallo**

3 Kričati moraš v razumljivem jeziku

Samostanska gimnazija v Št. Pavlu v Labotski dolini se je predstavila s filmom, ki je bil oddaja poročil na temo dvojezičnosti. Oddaja je odgovorila na dve vprašanji: Kje se na Koroškem vidi dvojezičnost in kaj pravijo ljudje o deželi, v kateri sta doma dva jezika.

Višja šola za gospodarske poklice v Št. Petru se je predstavila s filmom, posnetim na besedilo pisatelja Florjana Lipuša »Navodila za kričanje« in podkrepila naslednje: »Najpomembnejše je, da kričiš v razumljivem jeziku, drugače te nihče ne bo razumel.«